І чужому научайтесь,
Й свого не цурайтесь . . .
Т. ШЕВЧЕНКО

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація:
"Svoboda", 81-83 Grand St.
Jersey City, N. J. 07303
HEnderson 4-0237
HEnderson 4-0807
УНСоюз: HEnderson 5-8740
— Тел. з Ню Йорку: —
BArcly 7-4125
УНСоюз: BArcly 7-5337

РІК LXXI. No. 20. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ЧЕТВЕР, 30-го СІЧНЯ 1964 10 ЦЕНТІВ — 10 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, THURSDAY, JANUARY 30, 1964 Ч. 20. VOL. LXXI.

ПАНАМА ПРИПИНИЛА ПЕРЕГОВОРИ, ЗВЕРТАЄТЬСЯ ЗІ СКАРГОЮ ДО РАДИ ОАД

Вашингтон. — Представник Панами в Міжамериканськім Мировім Комітеті — Міґуель Дж. Морено, повідомив 28-го січня інших 4-ох членів цього Комітету, що репрезентований ним уряд вирішив перервати переговори в цьому Комітеті і звернутися із скаргою проти ЗДА до Ради Організації Американських Держав. Морено просив, щоб цей Комітет зійшовся ще на засідання 29-го січня. Здогадуються, що на цьому засіданні представник Панами повідомить про те, що дальшу акцію в справі непорозумінь між Панамою і ЗДА вестиме Рада ОАД. Таким чином панамська криза знов станула на тому самому місці, на якому вона була два тижні тому, це значить зараз після того, як вибухли були заворушення в Зоні Панамського Каналу. Панамський представник в Міжамериканському Мировому Комітеті Морено діяв після телефонічної розмови з президентом Робертом Чіярі, який повідомив його, що політичне напруження в Панамі зростає. Панамський уряд постійно домагається, щоб ЗДА наперед пообіцяли, що в майбутніх переговорах вони погодяться на зміну статусу Зони Панамського Каналу, який із малими змінами заключено ще в 1903 році, і який дає ЗДА в Зоні Каналу майже повні права суверена. Панама заявляє, що вона не погодиться на відновлення дипломатичних взаємин так довго, поки ЗДА не пообіцяють, що змінять теперішній статус Зони Каналу. ЗДА в останніх днях пообіцяли зробити ряд концесій Панамі, вони погодилися обговорювати договір із 1903-го року, але не хочуть наперед погодитися на те, що змінять договір. 28-го січня представники Панами і ЗДА погодилися в тому, що як довго триватимуть переговори, так довго ні одна сторона не зробить нічого такого, що могло б загострити теперішнє становище. Панама має покликатися на так званий Міжамериканський Пакт із 1947-го року, відомий під назвою Пакту із Ріо де Жанейро, і на його основі хоче оскаржити ЗДА в агресії. Як тепер видно, Панама плянує загострити положення, щоб тим легше виторгувати більші концесії від ЗДА. Але Вашингтон не настрашився нових потягнень Панами і приготовляє довготермінові пляни на той час, коли таки дійде до повного порозуміння між обидвома країнами. Президент Джансон плянує найменувати на амбасадора до Панами — Джека Г. Вона, який був в Панамі і є добре ознайомлений із латиноамериканськими проблемами. В колах близьких до Ради Організації Американських Держав сумніваються, щоб Панама знайшла більшість на те, щоб виграти скаргу проти ЗДА. Панама мусіла б мати за собою більшість двох третіх, щоб могти домагатися застосувати договір із Ріо де Жанейро з 1947-го року. З Панами повідомляють, що там уряд старається поширити торгівлю із комуністичними державами, щоб не допустити до економічної кризи.

Білий Дім гостить грецьку королеву Фредерику

Вашингтон. — Грецька королева Фредерика 27-го січня прибула на триденний побут до Вашингтону, де вона перебуває неофіційно, і де була на прийнятті в Білому Домі разом із своєю донькою Іриною. Між гістьми був головний суддя Найвищого Суду ЗДА Ірл Воррен із дружиною та коло 30 визначних осіб. Грецька королева два місяці тому була в Білому Домі на похороні президента Кеннеді, і вона й тепер відвідала пані Кеннеді в її приватному домі. На пресовій конференції в грецькій амбасаді королева Фредерика говорила про свої, діти, кажучи, що приємно є почуватися бабусею, бо їй 20-го грудня стрініло те щастя, коли її донька Софія, заміжня за еспанським принцом Хуаном Карльосом народила дівчинку, яку названо еспанською Геленою. Грецький кронпринц 23-річний Константин не може одружитися з данською княжною Анною Марією, яка не може вийти заміж, не маючи 18 років. „Мій син любиться із своєю нареченою від тоді, коли вона мала 14 років", — казала королева. Королева припинила курити 10 років тому і надармо намовляла короля, щоб ішов її слідами, бо король каже, що „мала цигарка сильніша за нього".

Палатна Комісія закінчила переслухання в справі медичної допомоги старшим

Вашингтон. — Палатна Комісія Способів і Засобів, яка складається з 25-ох членів, 15-ох демократів і 10-ох республіканців, закінчила переслухання в справі медичної допомоги старшим особам в ряйках соціяльного забезпечення і не висилає цього законопроєкту до повної Палати тому, що немає потрібної до цього більшости 13-ох голосів. Демократи стараються намовити ще двох нерішених членів Комісії, щоб приєдналися до тих 11-ох демократів, які підтримують урядовий проєкт, і тоді можна б цей проєкт вислати до повної Палати. Цими двома членами можуть бути конґресмени Джан Воттс із Кентаки та Кларк Томпсон із Тексасу. Є надія, що повна Палата підтримає урядовий проєкт, бо більшість населення висловилася в користь цього проєкту, хоч Американське Лікарське Товариство його завзято поборює. Теперішній закон Керра - Міллса про медичну опіку над старшими особами передбачає федеральну допомогу тільки тим старшим особам, які не мають жадних своїх фондів. Можливо, що в повній Палаті прийде до якогось компромісу в цій справі, бо є вже кілька проєктів в справі медичної допомоги для емеритів.

В АМЕРИЦІ

● **Головний лікар ЗДА** Лютер Л. Террі заявив, що уряд не буде старатися про те, щоб Конґрес ухвалив якийсь закон проти курення цигарок, бо Уряд Публічного Здоров'я вестиме освідомну працю про те, що куреня є шкідливе для людського здоров'я, як це ствердила окрема Дорадча Комісія, найменована президентом Кеннеді.

● **Президент Джансон** найменував окрему групу фахівців із департаментів праці й торгівлі, які мають стежити за тим, чи не з'являються познаки інфляції. Коли б ця комісія ствердила познаки інфляції, то негайно має повідомити уряд, щоб поробити відповідні протизаходи для виправлення фінансової стабільности.

● **Сенатор демократ** із Конектикату Абрагам А. Рібікофф повідомив, що він вестиме переслухання в сенатській підкомісії, чи ті хемікалії, яких вживається для нищення комах на тютюнових листках, не є спричинниками того, що курці цигарок нездужають на пістряка легенів та на серцеві недуги.

СЕН. МАРҐАРЕТ ЧЕЙЗ СМИТ ХОЧЕ КАНДИДУВАТИ

Сенатор Марґарет Чейз Смит із стейту Мейн заявила, що вона буде брати участь у правиборах в стейті Ню Гемпшір, в яких започатковується акція вибору кандидатів на Президента ЗДА. Пані Смит належить до республіканської партії. На фото республіканський сенатор Джордж Ейкен (перший з правого боку) ґратулює пані Смит з приводу її рішення.

Роберт Кеннеді не виключає великої війни на Далекому Сході

Вашингтон. — Генеральний прокуратор Роберт Кеннеді, вернувшись з двотижневої подорожі по Японії, Філіппін, Індонезії, Сіяму і, в поворотній дорозі, Лондону — широко звітував президентові Джансонові про хід і вислід своєї місії. На тій півторигодинній нараді у Білому Домі з участю секретаря оборони Роберта МекНамари, заступника державного секретаря Джорджа Болла, асистента державного секретаря для далекосхідніх справ Аверелла Гаррімана й представників Конґресу з Комісії для закордонних справ, Роберт Кеннеді висловив поміркований оптимізм, що Індонезія насправді не хоче великої війни з приводу Маляйзії і тому збереже свою згоду на воєнне перемир'я та погодиться на свої конференції з Маляйзією і Філіппінами. В противному випадку Роберт Кеннеді бачить загрозу війни, в яку, внаслідку договірних зобов'язань супроти Британії, Австралії і Нової Зеляндії, були б втягнені також З'єдинені Держави. Індонезія кількакратно погрожувала „знищити" Маляйзію. Британія рішена поспішити Маляйзії з допомогою, якщо вона закличе їх на поміч проти індонезійської аґресії. Кеннеді, який конферував з усіма лідерами тих країн, довів до проголошення воєнного перемир'я та до згоди на переведення конференції міністрів закордонних справ Маляйзії, Філіппін і Індонезії та згодом нової конференції „на вершинах" голів тих держав. Президент Джансон дякував Робертові Кеннеді перед журналістами й телевізійними операторами за його старання й хист, виявлені у ході тієї його місії.

Окремий дорадник Білого Дому Артур Шлезінґер залишає своє становище

Вашингтон. — Асистент пресового дорадника в Білому Домі Андрю Т. Гетчер повідомив 28-го січня, що окремий дорадник президентів Кеннеді і Джансона — Артур Шлезінґер вирішив зрезиґнувати із свого становища з днем 1-го березня цього року. Шлезінґер залишився працювати з президентом Джансоном, але тепер повідомив його, що відходить із Білого Дому, бо плянує написати книжку про свою працю в характері економічного дорадника президента Кеннеді. Шлезінґер хоче написати книжку про Кеннеді, і те саме плянує зробити інший дорадник Білого Дому Теодор Соренсен, який недавно вирішив покинути працю на пості дорадника президента Джансона з днем 29-го лютого. Президент Л. Б. Джансон із жалем прийняв вістку про резиґнацію Шлезінґера, кажучи, що академічний світ збагатиться на одну особу, а Білий Дім матиме втрату. Шлезінґер — це відомий історик, який був професором Гарвардського університету, звідки прийшов на працю до Білого Дому. Шлезінґер висловив подив для провідницької здібности президента Джансона в тих тижнях, що настали по 22-му листопаді. Говорять, що Президент найменує на місце Шлезінґера професора Принстонського університету Еріка Ф. Голдмана, який працював для президента Кеннеді, допомагаючи йому в деяких справах та пишучи для нього промови. Республіканці критикували Шлезінґера, закидаючи йому м'якість у відношенні до Кастра. Вони називали Шлезінґера „ультра - інтелектуалістом і лібералом". Сенатор Голдвотер домагався його звільнення з праці в Білому Домі.

22. СІЧНЯ В ВАШИНҐТОНІ, Д. К.

Заходом Громадського Комітету Українсько-Американських Організацій Вашинґтону відбудеться в неділю, дня 2 лютого 1964 року, в годині 5-ій по полудні в залі „Олл Совлс Чирч Гол" при 16-ій і Гарвард улицях півн. зах., Святочна Академія. Промови виголосять: д-р Гр. Лужницький (українською мовою), і інж. В. Задорецький (англійською мовою). В мистецькій частині візьмуть участь мішані хори, українські студенти з Філядельфії.

Комісія Воррена як першу переслухуватиме Марину Освалд

Вашинґтон. — Голова окремої Комісії головний суддя Найвищого Суду ЗДА Ірл Воррн повідомив, що ним очолювана Комісія як першу переслухуватиме вдову по Лі Гарві Освалді — 22-річну Марину Освалд. Переслухання відбудеться до двох тижнів, докладна дата ще не є визначена, і відбудеться воно у Вашинґтоні або в Далласі, куди б виїхали члени Комісії. Марина Освалд заявила в телевізії, що „факти говорять мені, що Лі застрелив Кеннеді". Вона є під охороною агентів Секретної Служби в районі Даллас — Форт Ворт. Переслухання не буде публічне, і ще немає списка свідків, які мають бути переслухані. Комісія відкинула просьбу матері Освалда, щоб під час переслухання Марини був адвокат, який заступає справу її вбитого сина Лі, і який міг би ставити її запити. Суддя Воррен заявив, що покищо не обговорювано справи переслухання вбивника Освалда — Джека Рубі. Воррен сказав, що важко сказати, як довго триватиме слідство в справі убивства президента Кеннеді.

В ТОРОНТІ І ПО ВСІЙ КАНАДІ ВІДБУВАЮТЬСЯ СВЯТКУВАННЯ РОКОВИН 22-ГО СІЧНЯ

УКРАЇНСЬКІ ПРАПОРИ ПОВІВАЮТЬ ТАКОЖ НА РАТУШАХ КАНАДІЙСЬКИХ МІСТ; БУВШИЙ ПРЕМ'ЄР І ТЕПЕР ЛІДЕР ОПОЗИЦІЇ ДІФЕНБЕЙКЕР ДОМАГАЄТЬСЯ ЗВІЛЬНЕННЯ УКРАЇНИ.

Джан Діфенбейкер

Торонто. — У цьому місті, як і в Едмонтоні та багатьох інших містах Канади відбулися або ще відбудуться найбільш врочисті святкування роковин проголошення української державної незалежности і соборности. На ратуші Торонта, як і багатьох інших міст Канади в середу 22 січня та в день святочних академій в неділю 26-го січня повівав, побіч канадійського, український національний прапор. Велика врочистість, якій віддала багато уваги вся канадійська преса, відбулася минулої неділі в Торонті. „Торонто Дейлі Стар" про неї пише: „Совєтський прем'єр Хрущов міг би виявити свої добрі інтенції щодо замирення в світі, якби звільнив Україну — заявив лідер опозиції Джан Діфенбейкер публіці, що поберегu виповнила залю Мессей Гол (в неділю, 26-го січня). Джан Діфенбейкер був головним промовцем на святкуванні 46-их роковин проголошення незалежности України від царської Росії в 1918 му році, незалежности, яка тривала тільки два роки, бо країну завоювали Совєти і перетворили її в свого сателіта. Громові оплески привітали колишнього прем'єра (Діфенбейкера), як він заявив, що Хрущов міг би причинитися до перетворення Об'єднаних Націй у „великий інструмент миру", якби заплатив 56 мільйонів долярів, що їх Росія тепер цій організації винна. П. Діфенбейкер величав український народ за його волелюбність. Цей нарід збагатив Україну і Канаду великими традиціями в музиці і мистецтві та великості, з якої увесь світ може вчитись. Переповідаючи важливіші події з історії України, лідер опозиції заявив, що українці найкраще знають значення волі. Н. Хрущов, який сам заявив в ОН, що всі країни Африки повинні бути вільні і незалежні, повинен відзначити цей день незалежности повідомленням, що Росія зрікається свого комуністичного колоніялізму — заявив п. Діфенбейкер, який вважає, що Канада є встані перебрати провід у змаганнях до волі. Відповідальність лежить на плечах міністра закордонних справ Пола Мартіна і лідер опозиції заявив, що він очікує, щоб п. Мартін зайняв рішуче становище.

Проф. Борис Мартос, прем'єр Української Республіки в роках 1919-20, який тепер живе в Ню Йорку, промовляв на святі рідною українською мовою. Настрій свята був збільшений виступом чоловічого хору „Прометей", який виконав ряд відомих українських пісень" — закінчує свою вістку „Торонто Дейлі Стар".

З додаткових інформацій відомо, що Академію започатковано співом гимну „Щасти Боже", а відкрив її коротким словом д-р Модест Д. Мицик, голова місцевого Відділу Комітету Українців Канади. Колишнього прем'єра Діфенбейкера представив публіці англійською й українською мовами колишній міністер праці в його уряді і тепер посол Михайло Стар. Крім згаданого, в мистецькій частині програми, яку закінчено співом українського національного гимну, взяли ще участь соліст-бас Осип Гошуляк при фортепіяновому акомпаніяменті Марти Барабаш, солістка Ева Столярчук-Бімс при акомпаніяменті Антоніни Ярошевич та рецитатор Володимир Довганюк. На святі було приявних 2,500 осіб.

У Лондоні й Вашинґтоні йдуть наради в справі Кипру

Лондон.—4-державний з'їзд у Лондоні в справі заведення ладу на Кипрі — Британії, Греції, Туреччини й Кипру — сповільнив свої наради у зв'язку з паралельними нарадами, які в минулий понеділок розпочались в цій самій справі у Вашинґтоні. До Вашинґтону виїхали з міністерства закордонних справ сер Джофрі Гаррісон та заступник шефа генерального штабу Британії ген. Джофрі Бейкер. Вони мають устійнити з американськими політичними і військовими колами спільне становище у справі Кипру. Британія зголосила внесення , щоб на Кипр вислати військову формацію, на яку склались би одиниці з ЗДА, Британії, Західньої Німеччини, Італії і Франції. ЗДА не хочуть безпосередньо встрявати в грецько-турецькі спори з приводу незгоди між грецькою більшістю і турецькою меншиною населення на Кипрі, але ЗДА прихилються до думки, що це справа НАТО з уваги на членство Греції й Туреччини в НАТО та щоб виїхала туди різнонаціональна військова частина під фірмою НАТО, для зберігання спокою. Британський старшина мав би перебрати командування такою військовою місією. Ситуація в цій справі загострилась до тої міри, що виринула загроза війни між Грецією і Туреччиною.

Папа вислав свого державного секретаря на нараду до голови Еспанії

Мадрид. — Папа Павло VI прислав державного секретаря Апостольської Столиці, 80-літнього кардинала Джованні Сіконіяні, на наради з головою еспанської держави генералом Франсіском Франком та іншими високими еспанськими державними урядовцями. Гадають, що головними темами тих нарад є призначення десятьох нових єпископів на опорожнені становища, лібералізація становища державних чинників Еспанії у відношенні до Протестанської Церкви в Еспанії та участь еспанського католицького духовенства у кампанії за демократизацію і лібералізацію режиму генерала Франка, головно в соціяльно-робітничій ділянці. Кардинал Сіконіяні взяв участь в релігійній маніфестації з нагоди 1.900-літнього приїзду Святого Апостола Павла до Таррагони в Еспанії. Там же кардинал Сіконіяні стрінувся з еспанським міністром закордонних справ Фернандо Марією Кастелля і Маіз, який товаришив кардиналові до Мадриду. Еспанці й закордонні обсерватори в Еспанії прив'язують поважне значення до приїзду одного з найвищих достойників Католицької Церкви до Еспанії з очевидно важливою місією від Папи.

МІЖ ПАРИЖЕМ І ПЕЙПІНҐОМ ДИСОНАНС У СПРАВІ „ДВОХ КИТАЇВ"

Париж. — Комуно - китайський уряд проголосив заяву, в якій він твердить, що в переговорах про нав'язання дипломатичних взаємин між Францією і Комуністичним Китаєм „розумілося", що визнання комуно - китайського режиму автоматично анулюватиме визнання „давнього режиму, що його скинув нарід" та що не можна зберігати дипломатичні взаємини з обома режимами на тій самій (китайській) території, ані „в міжнародних організаціях". Під цими „міжнародними організаціями" треба розуміти Об'єднані Нації. Таким чином Комуністичний Китай вимагає, щоб Франція зірвала з Вільним Китаєм, що має свій осідок на Тайвані (Формозі) та щоб вимагала виключення Вільного Китаю з Об'єднаних Націй і заступлення його Комуністичним Китаєм. Ця комуно - китайська заява перечить попереднім пів - офіційним заявам французького уряду, наче б Франція рішилася визнати комуно - китайський режим без будь - яких політичних передумов та зокрема — без зобов'язання, що вона підтримуватиме претенсію Комуністичного Китаю щодо членства в Об'єднаних Націях. Однаково Пейпінґ, як Тайпей (столиця вільно - китайського уряду на Тайвані) відкидають концепцію „двох Китаїв". Покищо в Парижі далі перебуває дипломатичне представництво Вільного Китаю, але — здається — поради американської дeпломатії, щоб вільно-китайський уряд не зривав зв'язків з Францією після визнання нею комуно-китайського режиму, не матимуть успіху та з хвилиною виміни амбасадорами Франції і Комуністичного Китаю — Вільний Китай зірве з Францією дипломатичні взаємини. Покищо нема офіційної відповіді з французького боку на комуно - китайську заяву, але — за твердженням західніх обсерваторів в Парижі — французький президент де Ґоль буцім-то рішений радше зірвати з Вільним Китаєм, як зревідувати своє рішення щодо визнання Комуністичного Китаю. Китайські комуністи підкреслили в своїй заяві знову, що Тайван (Формоза) є „частиною Китаю" і що тому концепція „двох Китаїв" є „абсолютно неприйнятлива". Більшість французької преси й видатніших політичних постатей підтримують де Ґоля в цій політиці. Але створилась також група публіцистів і політиків, які таврують комуно-китайську диктаторську систему й аґресивну політику та засуджують рішення де Ґоля визнати такий режим.

Совєти пропонують знищення всіх важких бомбовиків

Женева. — Совєтський делеґат на міжнародній конференції роззброєння Сємьон Царапкін пред'явив в минулий вівторок 28-го січня совєтську контр - пропозицію, як відповідь на пред'явлений в минулому тижні американський плян, — в якій говориться про знищення всіх бомбовиків, як „перестарілу зброю". Американський делеґат Вільям Фостер заявив, що Америка „з цікавістю" розгляне совєтську пропозицію, але найперші американські коментарі не залишають сумніву, що проєкт, щоб знищити всі бомбовики — не реальний і нездійсненний, дармащо дійсно деякі типи такого важкого воєнного летунства перестарілі. Важніше — кажуть американські фахівці — погодитись, щоб „перестарілу" зброю включно з бомбовиками не постачати азійсько - африканським країнам та не підсилювати ними партизанських і міжплемінних воєн. Хоч такі американські бомбовики, як Б-47, дійсно перестарілі, проте — наприклад — Франція, яка не має власних керованих ракет, всю свою новопобудовану атомову зброю базує на бомбовиках, які перевозили б атомові бомби. Тому виключене, щоб вона погодилась на знищення свого важкого летунстсва — і не погодяться на це напевне й інші держави. Совєти це знають і ця нова їх пропозиція зроблена знову тільки задля пропаґанди, щоб показати себе перед азійсько - африканськими народами, якто вони, Совєти, розпинаються за „тотальне й генеральне" роззброєння.

Танганьїка бачить велику загрозу для Африки у вояцьких бунтах

Найробі, Кенія. — Джуліюс Ньєрере, енергійний президент Танганьїки, звернувся з закликом до всіх 36 незалежних африканських держав, щоб вже в найближчу неділю, або в наступному тижні з'їхались в столиці Танганьїки Дар ес Салямі міністри закордонних і військових справ для обміркування великої небезпеки для африканської єдности і державної самостійности що грозить збоку вояцьких бунтів та існуючої в різних африканських країнах більшої або меншої анархії. Ньєрере арештував всіх робітничих лідерів, які плянували генеральний страйк в Танганьїці, та закрив дві газети, які ширили неправдиві вістки і спричинились до зросту неспокою. Водночас уряд Танганьїки заперечив вістку, подану з Москви, наче б Танганьїка плянувала військову інвазію проти нового „революційного" уряду в Занзібарі.

У СВІТІ

● **У Римі** ведеться тепер сенсаційний процес, який розглядає „банановий скандал". Він виявляє різні подробиці, як більше сотні італійських торгівців овочами, зокрема банана, перекуплювали урядовців з державного монопольного бюра для торгівлі бананами. Речник уряду заявив, що внаслідку того скандалу буде скасований в Італії монополь держави на торгівлю бананами.

● **Лідер англійських соціялістів Гаролд Вілсон** виголосив в минулу суботу велику промову, призначену на протидіяння острахові британських купців, фінансистів і промисловців, що з приходом до влади соціялістичної Партії Праці почнуться реформи, які вдарять по приватному капіталові та вільній торгівлі. Вілсон заявив, що він є противником державної контролі над дивідендами промислово - торговельних корпорацій та що Партія Праці є за збереження сильного і здорового британського фунта штерлінґів. Вілсон, який, мабуть, буде найближчим прем'єром Британії, ні разу не вжив слова „націоналізація".

● **РІЯС** — Радіо в Американській Секції — американська радіостація у Західньому Берліні, яка надавала щоденно по сім годин антикомуністичні передачі поза залізну заслону, особливо на Східню Німеччину, припиняє свою діяльність. Виявляється, що ще літом минулого року між ЗДА й СССР прийшло до тайної умови, що коли большевики припинять заглушування передач „Голосу Америки", то американці припинять передачі РІЯС-у. Перевіривши, що дійсно Совєти припинили заглушування „Голосу Америки" американці виконують тепер своє приречення — всупереч палким протестам збоку західніх німців.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian Newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by Ukrainian National Association, Inc., 81-83 Grand Street, Jersey City, N.J. 07303
Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N.J. Accepted for mailing at special rate of postage provide for by Section 1130 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31, 1918.
Передплата: На рік — $12.00; на пів року $6.25; на три місяці $3.25. — В Джерзі Ситі і закордоном: — На рік $14.00; на пів року $7.50; на три місяці $4.00. — Для членів У. Н. Союзу, чоловіків і жінок — 65 центів місячно. — За кожну зміну адреси платиться 10 центів. Чеки і mone orders виставляти на: "Svoboda".
Статті і дописи, підписані авторами, не мусять відповідати поглядам Редакції. Редакція застерігає собі право в потребі виправляти і скорочувати надіслані матеріяли. Незамовлені матеріяли повертається тільки тоді, коли автор собі це виразно застеріг долучивши заадресовану коверту з відповідною поштовою оплатою. — За зміст оголошень Редакція не відповідає.
Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J. 07303

Конґрес ЗДА про Україну

Увійшло вже в традицію, що кожного року 22-го січня у Палаті Репрезентантів і в Сенаті католицький і православний українські духовники відкривають наради молитвами за волю України, а після того американські законодавці складають заяви у зв'язку із роковинами проголошення української державної незалежности. Всі ці заяви записується у конґресовому „рекорді", себто друкованому протоколі. У такому „рекорді" ч. 11 з дати 22-го січня цього року наведено, крім згаданих двох українських молитов, також тексти промов 6-ох сенаторів і 33-ох Конґресменів. Тому, що деякі конґресмени й сенатори, неприявні на тому засіданні в обох Палатах Конґресу, згодом зголошують подібні заяви, кількість цьогорічних таких промов у Конґресі буде знову кругло пів сотні. Український Конґресовий Комітет поквапно замовляє щороку в державній друкарні у Вашинґтоні окремі відбитки з тих промов і розсилає їх у вигляді об'ємистих брошур членам Конґресу, редакціям американських газет та різним видатним діячам політичного світу.

Звітуючи 22-го січня про хід нарад у Конґресі, українська преса слушно завважила, що іноколи могло здаватися, що це був український, а не американський парлямент, стільки говорено про українські визвольні змагання, про завоювання Української Народної Республіки червоними російськими наїзниками та про право українського народу на власну незалежну державу.

Це — своєрідний парадокс, що, з одного боку, губернатори й посадники численних міст проголошують День Української Незалежности і Конґрес маніфестує в користь української державности, а з другого — закордонна політика Америки йде по лінії „співіснування" з наїзником, що уярмив Україну і кругло два тузені інших держав у Східній та Центральній Европі, і на міжнародньому терені проминає мовчанкою аґресивний російсько - большевицький імперіялізм, щоб не псувати атмосфери „співіснування". Це, безумовно, ненормальна ситуація, але таких аномалій повно в міжнародньому світі від часу останньої війни. Однак, з цього не виходить, що з легковажністю можна ставитись до щороку відзначуваних Днів Української Незалежности в різних стейтах і містах та щорічного „українського дня" в Конґресі. Коли ми охрестимо ці „Дні" як успіх української інформаційно - освідомної роботи на американському ґрунті, який, проте, ще не позначився на американській закордонній політиці, то все ж таки це важлива підготова для майбутніх вислідів також на ґрунті американської політики.

Не можна легковажити факту, що кожного року кількадесят видатних американських сенаторів та конґресменів говорять про Україну, яка мала і втратила державність, що з-правила висловлюють вони бажання, щоб Україна ту державність привернула. Кількадесят конґресменів і сенаторів щороку відсвіжують своє знання української проблематики, а кількадесят інших вивчають її. Для дослідників цієї проблематики конґресові „рекорди" стають прецінним джерельним матеріялом, тим важливішим, що це — найбільш авторитетне джерело. Окремі видання цих промов збагачують англомовну літературу про Україну.

Хай буде це покищо тільки „пропаґанда", але вона, ведена на високому рівні своїм змістом і тоном, нав'язує до історичної події 22-го січня 1918-го року і пов'язує її з ідеалами волі й незалежности, що їх плекає американський Конґрес.

У путах соцреалізму

Совєтські теоретики й ідеологи, як також спеціялісти від справ літератури й мистецтва на чолі з Нікітою Хрущовим визначають зобов'язуючу для совєтської літератури й мистецтва методу т. зв. соціялістичного реалізму, як найбільш успішну методу будь-якої творчости, не зважаючи на те, що цей ославлений „соцреалізм" нічого спільного з реальним життям не має, що він видуманий і накинутий партійним режимом для керування літературою і мистецтвом в бажаному для режиму напрямку. Коли взяти до уваги ввесь дотеперішній досвід, то цей соцреалізм не тільки не сприяє мистецькій творчості, а, навпаки, спутує її, збіднює, а то й убиває.

Дуже цікавим прикладом спустошення, що його спричинив і спричиняє соцреалізм навіть у такій ділянці, як літературна критика, може бути засідання комісії критики Спілки Письменників України, яке відбулося в Києві 15-го січня цього року і звідомлення з якого надрукувала „Літературна Україна" з 21-го січня. Ніхто з присутніх на тому засіданні не міг сказати нічого позитивного про „радянську" літературну критику, що мала б бути „вірною помічницею" компартії в ідеологічному вихованні совєтського суспільства. Всі доповідачі й промовці стверджували незадовільний стан літературної критики, її відставання з ідеологічного й мистецького погляду. Гостро критикували учасники засідання „низький теоретичний рівень критичних матеріялів", нарікали, що в статтях і рецензіях переказується „відомі всім істини", що літературно-критичні монографії — це тільки „переказ відомих концепцій, відомих літературних фактів, одноманітне перебирання прізвищ"...

Показовими, зокрема, для характеристики духового життя в СССР було ствердження різних промовців, що з таким рейвахом і шумом влаштовувані зустрічі керівників партії з діячами мистецтва і різні „ідеологічні пленуми", ані трохи не підвищили ідеологічний і мистецький рівень совєтської критики. Виступи з різних „високих трибун" причинилися, як це стверджено виразно, до того, що багато критиків „стали уникати гострих критичних матеріялів", і що такого роду дискусійні матеріяли „стали помалу зникати із сторінок журналів", а замість них стали з'являтися статті, поблажливі до „творів сірих, художньо посередніх, ідейно невиразних". Коротко кажучи, учасники засідання ствердили, що єдиним вислідом виступів Хрущова й Ільїчова було дальше поширення мертвеччини і сірятини.

Замість призадуматися глибше над причинами критичного стану совєтської літературної критики, деякі із промовців на засіданні вважали за відповідне ще й далі громити таких критиків, особливо з-поміж молоді, що намагалися оживити літературне життя і критику, вносячи в них щось нове й ориґінальне. Що більше, деякі із партійних комісарів не вагалися й далі засуджувати цих молодих критиків за те, що вони ще й досі не зробили „правильних висновків" із своїх „помилкових тверджень". Критиковано на засіданні й одного з видатніших молодих поетів, також громленого усякими підгорними та скабами, за те, що він „у своєму запереченні міщанства втрачає реалістичний погляд на життя народу".

Звідомлення із засідання комісії критики СПУ надруковано в київській „Літературній Україні" під дуже бундючним заголовком: „Критиці — бойову наснагу". Вже самий цей заголовок стверджує, що в цій критиці ніякої наснаги, ні бойовости немає, що в ній панує такаж сірятина, як і в усьому совєтському духовому житті.

О. Жданович.

ДЕ ҐОЛЬ — НА КРИЛАХ ГОРДОСТИ

Париж. — У дискусії над причинами визнання Францією уряду червоного Китаю слушно хтось ствердив, що причиною цього було бажання де Ґоля підкреслити незалежність своєї політики від ЗДА. Правильно це чи не правильно — окрема тема, але треба ствердити, що таки дійсно де Ґоль намагається при кожній нагоді доводити незалежність Франції, її бажання грати самостійну ролю в міжнародному концерті, бо нині це не та Франція, якою вийшла вона з другої світової війни.

Слушно заявляв де Ґоль у новорічному зверненні, що минули ті часи, коли можна було говорити про занепад Франції. Справді бо Франція, позбувшись своїх колоній, перебуває в повному рості.

З гордістю наголошував голова держави, що за останніх 12 місяців французька армія не дала жадного гарматного пострілу. Такого року не було вже чверть століття. Це значить, що всі зусилля країна вкладає в будівництво мирного життя. За останній рік народилося у Франції коло 900 000 дітей, населення зросло на 500 000.

У добі заворушень і переворотів, криз та напружень Франція увійшла в новий рік у стані небувалої в її історії стабільности. Певно, є труднощі, але сміливо можна сказати, що це — труднощі росту. Бо й надмірне підвищення цін це прямий вислід господарського розвитку та недостачі робітної сили, що дає повну відсутність безробіття.

Плян стабілізації цін, що його опрацював уряд кілька місяців тому, вже дав свої наслідки. Ріст цін у багатьох секторах зупинено, і на харчі та предмети першої потреби ціни наприкінці грудня минулого року були нижчі, як у вересні. Цього не досить, але це не мало.

Уряд рішений далі йти визначеним шляхом контролі кредитів та середнього зросту продукції, щоб господарська експансія проходила без потрясень і без безробіття. Міністер фінансів заявив, що в цьому відношенні Франція братиме приклад із ЗДА та Німеччини, які свою експансію вміють сполучити із стабільністю. З тим, що ЗДА мають проблему бодай переходового безробіття, Франція ж має проблему нестачі робітних рук, навіть впомпувавши в метрополію 700 000 переселенців з Альжиру.

Цих переселенців влаштовано так добре, що за кілька місяців буде зліквідована установа, що їх влаштуванням займалася. Вони вросли в ґрунт, і вже не чути про бандитизм колишніх членів ОАС. Ще тільки тут і там арештують чи судять провідників.

Арґу засуджено на досмертну в'язницю, і Німеччина заявила, що за його схоплення на території Німеччини вона не думає псувати відносин із Францією, бо співпраця цих двох країн — запорука майбутнього Европи. У Швайцарії арештовано Ватена, одного з найнебезпечніших організаторів атентатів на де Ґоля. Швайцарія його не видасть, але хто знає, чи не чекає його доля Арґу? Де Ґоль рішив довести всім противникам, що режим ним створений, стабільний. Працівники розвідки і поліції з цим рахуються і працюють з бажанням сповнити завдання, яких не змінить завтра інший уряд. Ця недуга минулого періоду справді перестала існувати.

Певно, є труднощі з помешканнями, школами і т. п. Чути критичні голоси, що уряд продукує атомову зброю, замість негайно повести в життя програму ліквідації мешканевої кризи й кризи шкільництва. Уряд має на своє виправдання важкі арґументи: попередній режим занедбав будівництво, і це його занедбання не надолужити за один-два роки. Населення ж Франції зростає від 1944-го року небувалим темпом, і збудувати школи для всіх дітей, що народилися за останніх 10 років, чи помешкання для всіх молодих, що вже мають по 20 років — проблема надзвичайно важка. Але треба признати, що робиться в цьому напрямку багато. Вистачить поглянути на французьку провінцію, де не бракує простору, щоб побачити незвичайний ріст будов, між якими не лише модерні фабрики, але й величезні мешканеві бльоки та зразкові шкільні ансамблі.

Де Ґолеві вдалося втримати нормальні відносини із Великою Британією, якої не прийнято до Европейської Господарської Спільноти тому, що вона не хоче й не може стати европейською державою, а воліє бути центром Коммонвелту. Таким чином Франція залишається головною силою в Европі „шістьох". На її бажання полагоджено питання спільного ринку сільського господарства і тим визначено майбутній шлях щораз ближчого співжиття цих шістьох країн. Цим зложено іспит, і сміливо можна сказати, що об'єднання Европи забезпечене, повороту до минулого вже не може бути. Господарський експеримент настільки вдався, що сам де Ґоль запропонував приспішити заходи для політичного об'єднання.

З такою базою, з такими осягами де Ґоль не зречеться своїх амбіцій мати атомову зброю. Бо справа ж не в самій тільки зброї, не в тій „малій" бомбі, яка не дорівнює й сотій частині ударної сили нуклеарної зброї ЗДА чи СССР. Справа в посіданні варстату, на якому можна працювати в ділянці нуклеарних дослідів, без яких кожна держава залишатиметься недорозвиненою під господарським оглядом.

Де Ґоль заявляє, що Франція знову стала міжнародною силою і мусить вести власну міжнародну політику. На його думку, переконливим доказом цього є саме визнання червоного Китаю. Це може дати їй можливість знову активно виступити в Азії, звідки її витиснули ті ж самі китайці й ЗДА. Чи так воно є — це окрема тема. Але де Ґоль думає так, як думає, і тому цього року відвідає він Мехіко, Перу та Арґентину, хоче вийти на простори Азії, де вирішуються найважливіші справи світу.

Де Ґоль не вірить у жадні ідеології. Тому він підходить до держав червоного бльоку з національним мірилом. Годі відмовити йому рації, що Москва чи Китай мають на оці національні, а не ідеологічні цілі. Небезпечне тільки те, що він не добачає сили ідеологій. Не добачає також й того, що комунізм, як засіб національного імперіялізму, міняє клясичну методу імперіялізму. Тому з ним не можна змагатися клясичними засобами, прикладати до нього клясичну логіку.

Де Ґоля дуже важко переконати, а проте можливо. Доказом цього може бути Альжирія, де він змінив свою думку. Тому союзники Франції не мають підстав тратити надію зговоритися з Францією. Вони тільки мусять здавати собі справу з того, що Франція перестала бути країною любовних романів, парфум, сиру та вина. Вона стала країною, яка продукує також добрі машини, літаки, авта й навіть атомові бомби. Малі, але все ж таки бомби, і атомові. І то власними силами: власними інженерами й власними теж грішми.

Л. К.

ПОБУТ У „КРАЇНІ СОЦІЯЛІЗМУ"

Совєтські партійні критики визнали за потрібне накинутися на оповідання О. Солженіцина „Для пользы дела" (ч. 7 журналу „Новый Мир" за цей рік), обвинувачуючи його, автора славетного оповідання „Один день з життя Івана Денисовича", у тому, що він невірно змалював образ партійця-сталініста.

Але в цьому самому журналі надруковано кореспонденцію Н. Мельнікова „Строится мост" (підзаголовок — „Из записок корреспондента"), яка мусить бути точним відображенням совєтського побуту на великому будівництві. Критики не обізвались про неї і словом, а вона показує дикі, неймовірні відносини і викривлену психіку партійців і — під їх впливом — совєтського суспільства.

Починається ця кореспонденція описом „ЧеПе" на будівництві. „ЧеПе" означає „чрезвычайное происшествие", тобто надзвичайну подію, яким терміном в СССР називають більші чи менші злочини чи порушення спокою і порядку.

В даному разі це „ЧеПе" мальовничо описує диспетчерка Женя (подаємо в перекладі): „Вона розповіла, що Васька Медведєв замкнувся у прорабській*) кімнаті з Сонею Сапожковою. Хтось „стукнув" Васькіній жінці Шурі, і тепер Шура добивається в прорабську кімнату, але її чоловік і Сонька не відзиваються".

Женька радить Мельнікову:

— Туди зараз міліціонер побіг; і ви біжіть! Ви все таки з Москви, кореспондент. Я Шурку знаю, уб'є вона Соньку".

Перед ґанком, з якого Шура била ногами у двері кімнати прораба, зібралась юрба народу — і міліціонер, який чомусь не знав, що йому робити — і нічого не робив. Врятував ситуацію парторг Перов, який сказав Шурі, що бачив її чоловіка на другому березі, а тут, у кімнаті прораба, нікого нема, — тому ніхто й не відгукується.

Заспокоєна Шура вертається на пароплав „Безстрашний", на якому живуть кілька родин керівників мостового будівництва.

*) прораб — „производитель работ", керівник робіт.

Ця сцена закінчується такою реплікою Мельнікова.

„Васька, негідник, зметикував прийти додому не відразу, а після того, як катер повернувся з лівого берега".

Після цього між парторгом Перовим і інструктором райкому Пєтуховим почалася сварка за те, чи винен Медведєв, чи не винен, чи „мав він щось" з Сонькою, чи не мав. Ця сварка тягнеться на протязі всієї кореспонденції, аж поки Пєтухова не викидають з інструкторів.

Тут же в партком прибігає секретарка комсомольського комітету Надя, яка обурено розповідає відому всім історію про те, що з міста Єльська призначили на будівництво мосту випускників будівельної школи. Але, згідно з якимись совєтськими бюрократичними законами, цим випускникам чомусь не видають платні на руки, а висилають її до адміністрації „училища", яка вже мусить пересилати платню назад для хлопців. А-ле адміністрація не висилає грошей, і випускники голодують. Мельніков пише:

„Хлопці сиділи без копійки, промишляли на базарі своїм майном, ночами крали з приватних городів помідори і огірки. Кілька днів тому один з них Зайцев, обікрав їдальню і всі продукти роздав своїм. Зайцева арештували, потім випустили під розписку про невиїзд".

Перов вирішує поїхати до Єльська, щоб на місці розвідати, в чому справа. З ним їдуть Мельніков і Надя. Щоб добитись виплати учням зароблених ними грошей, треба було змобілізувати всі три рушійні сили: партком, комсомол і пресу. Нарешті, взявши з собою фотографа місцевої газети і секретаря райпарткому, прийшли в „училище". Там ремонт ішов на повну пару, і директорка його, Орлова, розповіла, що „училище" зразково - показове і вже котрий рік тримає у себе перехідний червоний прапор. А коли Перов сказав їй, що її учні на будівництві голодують без платні, вона відповіла повчально:

„У нашій країні, товаришу Перов, ніхто не голодує".

Коли ж на неї напосідають, чому вона не висилає учням їхніх грошей, Орлова пояснює, що райвиконком тільки на кінець третього кварталу призначив „училищу" гроші на ремонт. Отже, через кілька днів гроші прийдуть, а ремонт ризиковно відкладати, бо новий навчальний рік на носі . . .

А коли навіть секретар райкому став по стороні учнів, то Орлова, очунявши від першого приголомшення, починає, за всіми приписами поведінки правовірного комуніста — каятись. Мельніков подає цікаву характеристику всіх цих партійців:

„Орлову, коли ми були ще в її кабінеті, ніби правець ухопив. Але потім вона вийшла з нами на сходи і на вулицю. З її щік зійшли червоні плями, а лоб порожевів. Вона несподівано схопила секретаря за руку.

— Спасибі, товаришу Денісов!

— За що спасибі?

— Я зрозуміла, що я зробила. Мене вбити мало.

Перов закурив. Хотів, видно, вилаятись, але стримався. Навіть меткий співробітник газети Ігор і той був вражений зухвалістю директорки. Секретар хотів був щось сказати, але його випередила Надя. Завжди вірна своєму правилу: різати правду-матку в очі.

— Особисто я вам не вірю! — заявила вона.

— Я також! — сказав Денісов.

Знову лоб Орлової побілів, а щоки пішли плямами.

Їй би хоч день, хоч два почекати каятись, дякувати за науку. А то ж і п'яти хвилин не минуло, а вона вже б'є себе в груди. Напевно, це не вперше робить помилки. Інакше звідки така безсоромність!?"

Мельніков забуває, а може й не знає, що найпершим обов'язком комуніста в часах „культу особи", тобто на протязі добрих перших двадцяти п'яти років комуністичної влади, було каятись, визнавати себе винним і дякувати вождеві чи вождятам за науку. Ця звичка залишилась і тепер — і не знати, чи нові вожді збираються її використовувати. Принаймні на прикладі поета Євтушенка бачимо, що каяття від людей вимагають в СССР і далі — і то не якогось там легкого, пристойної форми каяття, а каяття глибокого, саме з „биттям в груди і дякою за науку".

Далі Мельніков описує сцену так званого „громадського суду", тобто суду, який тепер набирає в Совєтах дедалі більше прав, а головне — юридичного значення, бо може засилати чи виселяти людей, передаючи свої рішення т. зв. народному судові.

Все це відбувається безладно, з вигуками, криками, сантиментальними заувагами, так що важко зрозуміти, які норми і які підстави існують для виправдання чи для засуду.

Судять машиніста з паровоза. Його „дружинник" застукав на тому, як він украв руру з будівництва. Машиніст каже, що він був тоді п'яний.

— А з якої нагоди пив? — питають із залі.

— Син народився — от і випив.

— А як сина назвав? — питає хтось, і публіка вирішує, що дружинника треба судити за те, що дав змогу машиністові занести руру аж до дому.

Тут же судять і Віру Сапожкову, дочку отієї Соньки Сапожкової, яку „Шурка збиралась убити". З Вірою трапилось нове „ЧеПе": вона під час роботи надавала ляпасів бриґадирці за те, що та назвала Вірину матір проституткою. Бриґадирка кинула у Віру віником, але не поцілила, і віник, упавши на транспортер, спинив його. Словом — шуму було багато. Віру привели у міліцію, але незабаром пустили, і тепер будуть судити товариським судом".

Під час суду Віра відмовляється відповідати на запитання, за що вона побила бриґадирку. Знову відгукується публіка із залі, яка прийшла „судити".

— Бриґадирка матом про її матір згадала . . .

— Чому бриґадирку за мата не судять?

Слова попросила позивачка, бриґадирка Сілантьєва:

— Мені, громадяни судді, ще двадцяти п'яти років не було, як я овдовіла. Так що замість чоловіка в хаті лиши-

(Закінчення на сторінці 4)

Д-р Лука Луців

ОЛЬГА КОБИЛЯНСЬКА

(У сторіччя з дня народження письменниці)

(XIII)

На думку Нестора, провідники народу повинні спершу „себе самі віднайти" і аж після того орґанізувати масу.

„Як годен він масу, себто весь народ, орґанізувати, поки він сам себе не зорганізує? Спершу — як одиницю, відтак як — масу, а вкінці — націю? . . ."

Пишучи повість про українську інтеліґенцію, авторка не могла поминути й такої проблеми, як релігія.

Нестор, оцінюючи нашу інтеліґенцію, казав:

„Ось, — ми вже відкинули Бога; але лиш тому, бо другі поступовіші нації відкинули його також. Одначе між тим, коли ті другі народи дали замість того своєму народові науку, штуку, змогу пізнати себе, свої сили й найвищу культуру, шукають за новою мораллю, новими вартостями, стоїмо ми ледве на рівні їх колишньої найнижчої культури. Чи, може ні? Що дали ми нашому мужикові для його душі, для піддержування його кращих зворушень серця, розуму!"

Слова Нестора — це відгук на тодішні настрої серед української інтеліґенції в справі релігії. Пишемо настрої, а не відношення, бож в дійсності тільки частина інтеліґенції зірвала з релігією, „теоретично відкидала Бога", як про це згадує Нестор. Сам Нестор, як виходить із наведених його слів, не мав би нічого проти того, якби можна було дати щось інше народові, замість релігії.

У написаній в 1904 році „Ніобі" нещасний син трагічної пані-матки Анни Яхнович, Осип, заявляє своїм батькам після одруження з жидівкою: „Щодо моїх поглядів на віру, то я релігійний атеїст і повторяю те саме, що повторяли й другі переді мною, вважаючи релігію гарною ілюзією, придуманою на те, щоби держати народ в руках, — а більш нічого". Проте, далі він заявляє: „За себе я буду відповідати перед Богом".

Важко зрозуміти таке становище, алеж доля Осипа така нещаслива в цій повісті, що його життя можна вважати карою Божою. І так дивиться на це його люблячa мати, коли йому каже:

„Хоч як я благала по твоїм від'їзді Господа Бога, щоб охоронив тебе від горя й недолі, хоч я і батько сподівалися, що не мине тебе нещастя, то все ж ані я, ані він не сподівалися, що твоє подружжя з невірною втрутить тебе в таке пекло!"

Бабишкін в „Історії української літератури" твердить, що Кобилянська в „новелях „У св. Івана" і „За готар" показала експлуататорську, антиморальну суть релігії, церкви, монастирів".

Та це невірно, бо нелюдяний священик у новелі „За готар" зовсім не є доказом на те, що „релігія — аморальна", а в новелі „У св. Івана" знаходимо такі слова: „Бабуню! А де правда? — питає шепотом боязко дев'ятилітнє сільське дівчатко. — У Бога, дитинко, — відповідає старенька побожно".

Справу релігії заторкує авторка вже в „Царівні". Пані Марко, якою піклується Наталка, перед смертю просить „прикликати їй священика, бо вона вірить в Бога". Хвора наводить слова Святого Письма і на запит Наталки відповідає, що „Бог — це не ілюзія". Після того Наталка розумує, сидячи біля недужої:

— Бог це не ілюзія$ — казала вона, і на якій підставі? Але правда, в неї були свої думки, і вона вірила в Бога, хоч не ходила ніколи до церкви. Від часу, як поховала свого мужа, перестала бувати в храмах божих, але ніколи не говорила, чому. „А коли б Бог і був ілюзією, — плуталося мені щось довго в голові, — то вона єсть, як сказав раз один славний чутливий мужчина, „послідною великою ілюзією людськости . . ."

Чи се не злочинство розбивати ту ілюзію? Чи людськість без цієї ілюзії буде ліпша?"

Цю ілюзію „розбив" внаслідок заплутаної життьової ситуації Осип Яхнович із „Ніоби", але ж сама авторка жила вірою і вважала її за свій скарб, який поручала і своїм приятелям та знайомим.

Стефанія Гладка-Бубнюк в листопадово-грудневому числі „Жіночої Долі" (Вінніпеґ, 163, ст. 6 і 11) подає факсиміле автографу О. Кобилянської, вписаного до пам'яткової книжки, такого змісту: „Вір, працюй і люби!" Ця сама авторка спогадів про буковинську письменницю підкреслює, що над ліжком її висів „образ Матері Божої". Це все було в 1920 році, отже вже після написання згаданих нами творів Кобилянської.

Як бачимо, Нестор про релігію думає майже так само, як героїня „Царівни", написаної більше як за 15 років перед тим. Сама авторка признається в автобіографії „Про себе саму": „Щодо оповідання „Через кладку", то я від написання „Царівни" носилася все з думкою написати подібну до неї повість, лише з тією різницею, що герої її стануть духово вище, думкою досягнуть дальше й глибше, як герої першого оповідання". І в „Царівні" і в „Через кладку" позитивні герої виступають проти того „грубого матеріялізму, що нівечить безоглядно найтонші заворушення душі, найшляхетніші заміри й постанови людської душі".

Обидві ці повісті мають щасливе закінчення, бо по довгих і небезпечних перипетіях залюблені пари таки „переходять через кладку", одружуються й починають щасливо жити, в що читач мусить вірити на авторчине слово, бо вона не малює щасливих сімей. В „Царівні" Маня наприкінці повісти чекає на свого чоловіка.

— Марко! — кликнула вона півголосом і кинулася, як стріла, по сходах до нього — ні, не як стріла, але як рожа, кинена кимсь йому назустріч. Обоє обнялися.

В повісті „Через кладку" це він, Богдан Олесь, є „тим щасливим", що чекає на свою „мрію". Ось його кінцеві слова:

„Моє око опинилось на ній, як саме вертала звідкись . . . алеєю нашим садом додому . . . Струнка, ніжна й добра. І передусім ще завше найдорожча з моїх „мрій".

Бабишкін бачить у повісті „Через кладку" „старосвітчину" і гадає, що авторка реаґує в ній „на декадентні твори" тодішньої літератури. Але ми згадали вище, що Кобилянська носилася з думкою про цей твір довгий час. Вона не протиставилася модерністам, які вважали буковинську письменницю за свою прихильницю і видали на її пошану в Чернівцях у 1905 році альманах „За красою". У цьому альманаху Остап Луцький назвав О. Кобилянську „товаришкою".

Кобилянська була символісткою, як ми вже згадували і як про це свідчать її поезії в прозі „Мої лілеї" та „Там звізди пробивались" і деякі нариси.

Сюжет ненаписаної повісти

О. Кобилянська, як відомо, плянувала написати другий том „Землі", але не зуміла здійснити вповні свого задуму, хоч працювала над ним кілька років. Частинно спаралізована в 1903 році, письменниця не могла вже працювати так, як давніше. Після смерти матері й батька Кобилянську обсіли злидні, і вона змушена була держати „на станції" чужих дівчат; в неї жила також її повдовіла сестра з донькою.

Та все ж Кобилянська не покинула письменницької праці. Після першої світової війни її становище не покращало, а стан її здоров'я з кожним роком гіршав. Тому темп її праці був надто повільний. Це можна знати з того, як вона працювала над своєю останньою повістю „Апостол черні". Авторка „на чорно" закінчила цю повість у 1922-му році і думала назвати її „Юліяном Цезаревичем".

Иосиф Гірняк

НАТАЛЯ ЛЕВИЦЬКА

(В альбом історії українського театру)

16-го січня 1964 р. в Ню Йорку померла одна з визначних актрис українського театру буремної доби Визвольних Змагань — Наталя Левицька, зам. Ничка. В другому і третьому десятилітті нашого віку прізвище Наталі Левицької не сходило з афіщ українських театрів різних фірм і формацій. Скромно, непомітно, без резонансу серед колишніх глядачів та поклонників, відійшла з цього світу слуга Мельпомени, яка колись несла розвагу і розраду воїнам на фронтах великої української революції.

Народилася Наталя Левицьк 1-го березня 1893 року у Станіславові. Мати Леонтина актриса театру Руської Бесіди за часів дирекції Біберовича під театральним призвіщем — Падлевська була у близьких і дружніх відносинах з батьками Леся Курбаса, акторами того театру: Вандою і Степаном Яновичами. Наталя виростала серед театральних кол того часу, і навіть в домі діда Леся Курбаса, ще малою дівчинкою, брала участь у театральних іграх з майбутнім реформатором українського театру.

Професійну акторську діяльність Наталя Левицька почала у невеличкому ансамблі Иосипа Стадника в 1912 році, коли цей енергійний директор передав керівництво театру „Бесіди" — Сірецькому та режисерові Чарнецькому, а сам з дружиною Софією Стадниковою і групою аматорів подорожував по містах та містечках Галичини, ставлячи, посильні для такого малого складу п'єси.

Другим етапом на шляху акторського росту Наталі Левицької були 1915-1918-ті роки, коли вона поруч таких корифеїв нашої сцени як: Катерина Рубчакова, Антоніна Осиповичева заняла одно з чільних місць у репертуарі театру „Бесіди", що в той воєнний час тісно співпрацював з Українськими Січовими Стрільцями. Без моральної та матеріяльної помочі УСС цей театр у ту грізну добу не проіснував би. З акторами — Січовиками Наталя Левицька перейшла Збруч, перенесла всі труднощі тяжких походів, і на кожному місцю, де лише було можливо, надягала на себе театральну маску і всім своїм хистом та умінням — розправляла морщини та викрешувала усмішку на обличчях втомлених воїнів Української Галицької Армії. Вона разом з ними мужньо переносила голод і холод. Її не лякав тиф, не чіпалися хвороби, навпаки, — Вона болюючим несла поміч санітаря, сестри-жалібниці. Разом із частиною Армії перенесла й польський полон.

В двадцятих роках Наталя Левицька була діяльною учасницею театру під проводом О. Загарова, а згодом, після повороту того режисера до СССР, вона ще деякий час грала в театрі організованім д-ром Григорієм Ничкою та В. Блавацьким. Під кінець двадцятих років актриса ізза затяжної хвороби була змушена покинути сцену, якій була вірною до останніх своїх днів.

—o—

У 1916-му році, коли для продовження діяльности театру „Бесіди", ціла група Січових Стрільців заповнила місця чоловічого складу, молоде акторське поповнення зустріло актрису Наталю Левицьку в товаристві Катерини Рубчакової і Антоніни Осиповичевої. Поруч з тими великими майстрами галицького театру, Наталя Левицька виконувала ролі „лірико-комедійних інженю", молода актриса, своєю привабливою зовнішністю та юною безпосередністю доповнювала ансамбль вправних віртуозів сцени. Для групи стрілецького молодняка, що попав тоді на сцену, — Наталя Левицька стала немов дороговказом, за яким сміливо прямували такі театральні новобранці, як Новіна Розлуцький, Володимир Демчишин, Лесь Гринішак, Степан Волинець, Онуфрак, Прибельський, автор цієї згадки та інші. Всі ми, слідкуючи за поведінкою на сцені та грою молодої Наталі, набирали певности у свої власні сили, і сміливіше ступали на театральних помостах. Адже ж вона теж без відповідної підготови та театрального вишколу, приспішеними темпами, доганяла вправних і досвідчених партнерів-могіканів, які вже цілі театральні десятиліття мали за собою.

П'єси Винниченка, Черкасенка, Лукіяновича, особливо твори західніх драматургів: Ростана, Гесрманса, Зудермана, Запольської, мелодрами Гордіна мали в особі Наталі Левицької інтерпетаторку образів „молодих героїнь", які є домінуючими персонажами тих авторів. Інтуїція молодої актриси завжди помагала і направляла її на вірний шлях драматичної лінії і напруги. В комедіях вона почувала свою стихію, і здавалось, що актриса була роджена для того жанру. Драматичні та трагічні напруги дуже глибоко діймали внутрішній стан актриси, і вияв емоційних колізій на сцені вичерпував у неї багато енергії і здоров'я. Переживаючи у п'єсі Винниченка „Закон" трагедію героїні, під час однієї вистави — Наталя Левицька відчула, що втратила контролю над своїм внутрішнім станом, і цей момент був для неї сигналом кінця життя та існування на сцені. Після того дня наступила тяжка хвороба, яка примусила Наталю Левицьку зійти зі сцени.

Театральна кар'єра Наталі Левицької, — клясичний приклад долі актора. Поки він на сцені, доти його терплять, доти громада чекає на його появу, на його послугу. Щастя актора, коли він помер, так би мовити: „на сцені", тоді й поховають його з належними почестями. Але незавидна доля того вибранця муз, який внаслідок старости чи затяжної недуги був змушений зійти зі сцени!.. Проспівана ним на сцені пісня, не зафіксована у нотній партитурі театру, вона розійшлась і розпливлась в ніщо... і по актору слід простигає!

Дуже скоро громада глядачів та поклонників забула свою актрису — Наталю Левицьку, але вона до останніх своїх днів не забувала театру, рідної сцени і своїх колишніх колег. Всі ми бачили немічну, виснажену довголітньою хворобою, скулену і тіні свого вірного товариша життя — д-ра Григорія Нички, як він обережно промощував їй дорогу на кожну виставу, на кожну академію чи концерт. Із незамітного кутка темної залі, колишня актриса жадібно і пильно приглядалась до сцени, до естради. Не будучи в силі самій лицедіяти, вона з любов'ю і трепетним хвилюванням слідила за молодшими лицедіями і за тими, з якими колись ділила радісні хвилини театрального життя і творчости. Нестерпними були хвилини, коли хвороба не дозволяла бути присутньою на театральних видовищах, а вже жах її огортав на одну думку: що запопадливий товариш життя міг би скорше покинути цей світ і залишити її саму... Хто ж тоді поможе їй прийти на імпрезу до театру? Цього разу доля була милостивішою; д-р Григорій Ничка провів свою Дружину — Наталю Левицьку на місце вічного спокою так запопадливо, як це робив на протязі довгих років, — ведучи її на вистави до театру, якому Покійниця була вірною до останнього дня свого життя.

ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ УНСОЮЗУ!

Відділ УПНІ в Трентоні, Н. Дж.

8-го грудня 1963 відбулися Загальні Збори Осередку Українського Публіцистично-наукового Інституту в Трентоні. Після відкриття вшановано пам'ять інж. А. Деревянка (помер 24 травня, 1963), який був першим головою Осередку. Потім вибрано президію Зборів в складі: інж. Ярослав Татомир — голова, інж. Іван Микитин — секретар. Після звітів розвинулася жива дискусія.

За час існування трентонського Осередку ПНІ, який має 21 члена, переведено збірку і влаштовано концерт в честь Миколи Лисенка з доходом призначеним на Інститут, уфундовано видання першої праці Інституту „Ди Юкрейніен Ріпаблик оф Дженюарі 22" і розпродано брошур на суму $111.50. В загальному прихід виносив $701.23. Одним з перших завдань Осередку: це створення укр. відділу у головній трентонській бібліотеці, для якої рішено закупити Енциклопедію Українознавства та інші книжки про Україну в англійській мові. На ту ціль переведеться осібну збірку.

Після уділення абсолюторії приступлено до вибору нової Управи, до якої ввійшли: інж. Ярослав Татомир — голова, д-р Богдан Корчмарик — заступник голови і референт зовнішних зв'язків, п-ні Ніна Самокішин — референт інформації і пропаґанди, інж. Іван Микитин — касієр, Дарія Кузик — секретар; д-р Зенон Ґіль і д-р Теодозій Сендзік — контрольна комісія.

На зборах було 30 осіб — членів і гостей. Прийшли головно ті, яким дорога справа оборони правди про Україну. Як відомо, Публіцистично-науковий Інститут, — це організація, завданням якої є систематичне інформування чужих наукових інституцій про Україну і спростовування неправдивих відомостей, які появляються в книжках, енциклопедіях і в пресі.

Науковці, мистці, письменники і журналісти виготовляють матеріяли для брошур; переглядають, доповняють і виправляють гасла у великих чужомовних енциклопедіях, систематично переглядають чужомовні книжки і пресу, збирають вирізки і відповідно реаґують на різні статті, які торкаються українських справ. Про працю тих наукових комісій ширше написано в брошурі „Фронт української правди". Фінансовою базою, яка уможливлює цю важливу боротьбу в обороні правди про Україну, є сітка Осередків, в яких зорганізоване свідоме наше громадянство. Такі Осередки Публіцистично - наукового Інституту є вже в Шикаґо, Дітройті, Клівленді, Трентоні, Ню Йорку, Нюарку, Вінніпеґу, Едмонтоні і по інших містах. Ідеї Інституту знайшли відгук і в европейських державах і навіть у далекій Австралії, яка уфундувала брошуру "Organized Famine in Ukraine". Дотепер появились слідуючі видання Інституту:

1. Фронт Української Правди; 2. The Ukrainian Republic of January 22; 3. Western Ukraine within Poland, 4. Ukrainian-Polish Diplomatic Struggle; 5. Organized Famine in Ukraine; 6. Українсько-польська дипломатична війна.

Є готові до друку, але з браку фондів не вийшли: (англ. мовою):

1. Боротьба Росії з українським словом і духом,
2. Розстріл діячів культури,
3. Ліквідація Української Православної Церкви,
4. Ліквідація Української Католицької Церкви,
5. Економічний колоніялізм Москви супроти України.

Дальші еляборати плянуться. Видання, які вже появились друком, можна замовляти у керівника Видань Публіцистично - наукового Інституту:

Dr. M. Shlemkevych, 205 Casino Ave., Cranford, New Jersey.

Слід відмітити, що Публіцистично - науковий Інститут тісно співпрацює з НТШ і УВАН.

Появу видань і працю Інституту взагалі уможливлюють членські внески, датки і більші пожертви наших свідомих громадян, які також активно беруть участь у тій важкій акції ширення правди про Україну, розповсюджуючи видання Інституту між своїми і чужо-національними приятелями.

Наші брати і сестри на Україні нічого не можуть зробити, щоб виправити перекручені окупантом історичні факти. Їх очі з надією звернені на нас. Згадаймо отже воїнів наших, які впали за Свободу, за Незалежність України; згадаймо тих, яких замучили московські кати, згадаймо голод, сковщину і знищення Церков... Чи ці мільйонові жертви мали б піти намарно? Вони обов'язують до дальшої боротьби за Свободу і Незалежність. Зброєю в теперішній час холодної війни є інформування світу про Україну, висвітлення правди і виправлення свідомих і тенденційних перекручень історичних фактів нашими ворогами. Не чекаймо, щоб хтось нас переконував і тягнув, але самі включаймося в той фронт боротьби за правду про Україну і ставаймо воїнами добровольцями, яких наша батьківщина тепер так дуже потребує.

Дарія Кузик

Лос Анджелес в поклоні жертвам штучного голоду в Україні

Для вшанування пам'яті голодом замучених в Україні 1932—33 рр. обрано Комітет з представників церков і світських організацій в проводі з п. Гіркою.

Протиголодова маніфестація, намічена на 30 листопада 1963 р., була підготована добре. На головного промовця запрошено голову Українського Конгресового Комітету проф. Л. Добрянського, який радо згодився прибути сюди і разом з ним мала відбутися пресова конференція з відпоручниками американської преси. На ту пресконференцію запрошено й представників телевізії. Мала відбутися й зустріч - прийняття громадянства з проф. Добрянським, а Комітет Поневолених Народів намітив і свою окрему зустріч з ініціятором Тижня Поневолених Народів. Визначено делеґації до мейора міста та управ міста й повіту з відповідними матеріялами про голод в Україні. До участи в маніфестаціїш запрошено й американців та інші національності і видруковано 10,000 летючок англійською мовою з мапою України і описом жертв штучного голоду.

З огляду на трагедію вбивства Президента проф. Л. Добрянський мусів остатися в Вашинґтоні і не міг прибути сюди, а з тої причини мусіла відпасти пресова конференція й зустріч з громадянством та відпоручниками поневолених народів. Делеґація до управи повіту виконала своє завдання з успіхом і роздано понад 4,000 летючок в лосанджелівськім університеті з нагоди „відкриття" університету, але саму маніфестацію треба було відложити на пізніше.

Перенесена на 15-го грудня 1963 р. маніфестація відбулася в Українськім Народнім Домі. Відкрив її голова Маніфестаційного Комітету Б. Гірка і покликав Б. Микитина, як заповідача, який просив вшанувати пам'ять вбитого Президента Кеннеді повстанням з місць і однохвилинною мовчанкою. Американський гимн відіграв на фортепіяні молодий піяніст Наріжний, який нещодавно прибув з батьками з Клівленду сюди на сталий побут.

Зворушливим актом було врочисте зложення вінків трьома поколіннями на символічній могилі під березовим хрестом. Найстарше покоління репрезентувала 76-літня Олена Иосиповна Овечко, що в супроводі свого сина Івана зложила вінець. Обоє вони, мати й син, були не тільки свідками, а й пережили той страшний голод на Вкраїні. Середнє покоління в особах п-ні А. Лозової і п. Б. Гірки теж зложили вінець. І п-ні Лозова перебула той жах голоду і тут зронила гарячу сльозу на той гіркий спомин. А найменше покоління це діти — синочок о. Лімонченка та дівчатка Стойко і Юстинка Цап. Своїми маленькими рученятами й вони понесли і зложили вінець жертвам голоду.

Під час зложення вінків на на могилі хор „Кобзар" тихенько на балконі співав „Отче Наш", а публіка в набожності молилася за душі закатованих батьків, сестер і братів.

Потім п. Микитин, представляв відпоручників поневолених націй литовців, поляків, мадярів, румунів, які виступаючи на сцену, висказували свої співчуття українському народові і протестували проти комунізму та російського імперіялізму, завзиваючи, спільними силами боротися проти спільного ворога.

Після зложення привітів покликано до слова інж. Леоніда Романюка, який англійською мовою доказував фактами, що голод був штучно зроблений, щоб знищити українське селянство — сіль землі, заганяючи його в колгоспне ярмо, новітню панщину. В аналізі господарської політики большевиків прелеґент скритикував відношення заходу щоко коекзистенції з комунізмом і відніс оправданий заклик до Заходу щодо сучасної політики відношення до України та поневолених народів.

Доповідач українською мовою п. Іван Овечко обширно накреслив обставини, в яких творено штучний голод та наслідки того голоду в Україні й поза її межами, звертаючи увагу на незрозуміння Заходу щодо того народовбивства. В своїй конструктивній критиці телевізії й радія, а впарі з тим американськош закордонної політики та відношення партій до справи голоду і американсько - совєтських взаємин, доповідач закликав пам'ятати жертви голоду, остерігаючи одночасно американців проти поширення комунізму.

Пан Овечко прочитав текст резолюцій, які присутні прийняли акламативно. Інж. Л. Романюк відчитав ті самі резолюції англійською мовою.

За тим слідувала мистецька частина.

Рідко хто вміє так промовляти до душі народу, як д-р Іван Іванницький, бо його рецитація „Голос українських селян" була передана ним з таким глибоким чуттям, що в присутніх витиснула на очах сльози.

П. Микитин подякував представникам чужих націй і громадянству за участь в маніфестації, хор „Кобзар" відспівав ще дві пісні: „У царстві твоїм" Кошиця і „Живи Україно".

Співом українського національного гимну закінчено маніфестацію.

Оформлення сцени з українським селом й могилою жертв голоду на кургані, край села, — виконав п. Гірка.

Треба ще додати, що в день маніфестації відправлено в українських церквах Богослужби в намірені українського народу й Панахиди по жертвах голоду.

Д-р А. Вусик

● Державний Департамент ствердив, що пересічний вік американських амбасадорів становить 52.5 року, що пересічно амбасадори займають свої пости по три роки та знають мову тієї країни, в якій вони працюють..

Українська хроніка

● Музичний вечір на пошану сл. п. Романа Савицького — в 4-річчя з дня його смерти — влаштовують Український Музичний Інститут і Літературно-Мистецький Клюб у Ню Йорку в залі ЛМКлюбу в п'ятницю 31 січня ц. р. У програмі вечора промови Г. Мирошниченко і Вол. Цісика, фортепіянові твори у виконанні проф. Романа Савицького (з тейпу) і виступи колишніх його учнів — Ірини Кондри, Ждана Кравціва і Марії Цісик. Початок о год. 8-ій веч.

● Виставка малярських праць відомого українського маляра Івана Кураха відбувається в днях 16 до 31 січня ц. р. в ґалерії „Ль'Індіче" в Мілані (Італія). На виставці показані образи, рисунки і шкіци з часу воєнних дій над Доном в 1942-43 роках. Керівництво ґалерії видало з нагоди виставки гарно ілюстрований каталог її із статтею швайцарського критика Альберта Райнвальда про творчість Івана Кураха та короткою його біографією. Подібна виставка праць І. Кураха відбувалася мин. року, в днях 22 листопада до 7 грудня, в Цюріху у Швайцарії.

● Молоді українські малярі Ярослав Вижницький та Богдан Титла влаштовують заходом Об'єднання Мистців Українців в Америці в залях ЛМКлюбу в Ню Йорку виставку своїх малярських праць. Відкриття виставки відбудеться в неділю 2 лютого о год. 12 в полудне. Виставку, яка триватиме до 16 лютого ц. р. можна буде відвідувати кожної суботи від 6 до 9 год. вечора і в неділі від 12 в полудне до 8 вечора.

● Українська Студентська Громада в Нюарку влаштовує в п'ятницю 31 січня ц. р. о год. 8-ій веч. сходини нової Управи, получені із зустріччю із студентством. Після сходин вечірка при чаю та музиці.

Підготовка до 70-річчя УНСоюзу в Шикаго

Шикаґо (М. Х.). — Окружний Комітет Відд. УНСоюзу в Шикаґо для відзначення 70-річчя заснування Українського Народного Союзу на вільній землі Вашингтона відбув 24-го січня 1964 Ширші Сходини, на яких вирішив відзначити це 70-річчя УНСоюзу, Ювілейною Академією, що відбудеться в неділю 23-го лютого в Школі Шопена о год. 3-ій по полудні.

Головним промовцем на цій Академії про Український Народний Союз буде Роман Слободян, головний довголітній касир і найстарший віком член Екзекутиви УНСоюзу.

Другим промовцем на цій Академії буде посол 26-го парляменту Канади п. Іван Мандзюк, який має глибоке знання українських справ у Канаді і поза її межами та який є проєктодавцем діючого в Канаді закону про фундацію ім. Тараса Шевченка.

У мистецькій частині візьмуть участь солісти, молодечі організації і хор СУРМА під мистецьким керівництвом проф. Івана Трухлого.

Сподіємось, що не лише члени УНСоюзу, але все українське громадянство міста Шикаґо своєю масовою участю причиниться до гідного відзначення 70-річчя найстаршої заморської твердині — Українськогчо Народного Союзу.

М. Х.

Роман С. Голіян

Жиди відзначили 38-річчя свого Дослідчого Інституту

Ню Йорк. Еміґранти жидівського походження із східніх держав Европи заложили 1925-го року в Ню Йорку **Yivo Institute for Jewish Research**. Завданням Інституту було й є плекати культуру жидівського поселення на терені ЗДА в першу чергу. Цього року цей Інститут відзначив 38-ий рік існування 5-го січня ц. р. в готелі Білтморі о год. 1-ій після полудня бенкетом при участі понад 300 гостей офіційно розпочато наукові конференції Інституту.

Перед розпочаттям бенкету, до стола, де місце було зарезервоване для представника Наукового Товариства ім. Шевченка, що було заподано в листі розміщення місць в бенкетовій залі, прийшла старша пані й гарною українською мовою заговорила до мене, що „я українка, мило мені бачити вас тут". Автор цих рядків поґратулював співрозмовниці за чудову українську мову, і попросив про її прізвище. — В Україні, відповіла мені старша пані, — я називалася Лія Штуківна, тут в Америці я називаюся Ледерман. Біля мене сиділа пані Фрідман, вдова по покійному приятелі українців, п-на Фрідмана. Я запізнав пані Ледерман з пані Фрідман, остання запитала, чи розуміє п-ні польську мову. Відповідь була, що „ні, бо вона українка, не говорить по польськи". Пані Фрідман відповіла, що вона „ґаліціянка". Пані Ледерман оповіла мені, щоб я вибачив їй, як що вона добре не говорить по українськи, бо вона давно виїхала з України й рідко вживає української мови, — Я відповів, що був свято переконаний, що вона нещодавно приїхала до Америки. Співрозмовниця попрощалася зі мною і пішла до свого стола, бо бенкет розпочався.

Зупиняюся довше над цим епізодом, бо люди, які виростали на Україні, винесли з неї теплоту й гуманну любов.

Ця зустріч зі старшою пані в готелі Білтмор зробила на автора глибоке враження, бо рідко можна стрінути таких одиниць, що палають любов'ю та не скривають свого сантименту до тих сторін, де виростали, до України.

Бесідники на бенкеті проаналізували 38-літню працю Жидівського Дослідчого Інституту, видавничу діяльність цього Інституту, та закликали до більшої фінансової піддержки. На превеликий жаль, деякі бесідники підчеркували, що фінанси є замалі, щоб виконати великий плян праці. В складі бесідників були професори: Колумбійського Університету, Єшіва Університету та Гантер Коледжу, як також дослідники згаданого Інституту.

Коли автор цих рядків запитав одного, який працює в цьому інституті, чи великий фінансовий недобір Інституту, то відповідь була притаклива. Великі суми гроша йдуть на Юнайтед Джувіш Аппіл, Єшіва університет, та інші гуманітарно-допомогові установи, а для фінансування важних наукових дослідів з ділянки жидівської історії, культури, музики й гуманітарних наук, немає зрозуміння, тому й фінанси є все мізерними.

Інститут міститься при 1048 5-та Авеню. Розпоряджає великою бібліотекою. Щомісяця видає обіжник-газету про діяльність Інституту. В праці Інституту беруть участь здебільша інтелектуальні сили, які приїхали до ЗДА з країн Східньої Европи.

Річні Збори Відділу УККА в Фініксі, Арзона

Згідно з статутом УККА, що вимагає від своїх відділів річних зборів для вибору Управи, обговорення як найкраще зібрати доляри від українського громадянства для своїх цілей в зв'язку з тим продискутувати повну консолідацію на терені УККА, дня 29-го гурдня 1963 р. в приміщенні ІМКИ у Фініксі місцевий Відділ УККА відбув свої Загальні Збори. Приявні 16 осіб прийняли через аклямацію звіти уступаючої Управи, Контрольної Комісії. Одначе звіту Суду не було правдоподібно тому, що на терені УККА ще не було судових справ.

Дискутанти, виключно новоприбулі, хоч на терені Фініксу є багато старих еміґрантів та тут роджених українців, обговорювали долярові справи УККА та діяльність місцевого конкуренційного Об'єднаного Комітету і Українського Народного Дому. Мимо тактовности предсідника д-ра Ігоря Шалаути та ультимату зорганізованого жіноцтва, що як їхні чоловіки не погодяться, то жінки підуть на „страйк" — до згоди не дійшло. Одначе вибори вийшли полюбовно і без ніякої конкуренції всі іменовані кандидати були вибрані одноголосно. Управу очолив знов інж. Володимир Фещенко-Чопівський.

Місцева опозиція не квестіонує доцільности леґальної репрезентації перед властями через УККА чи святкування національних свят. Вона ж офіційно є в системі УККА. Згідно з думками опозиції Управа УККА має складатися пропорційно до скількости числа членів організацій а її діяльність повинна відзеркалювати ідейність більшости українців Фініксу.

Богдан О. Федаш

Читайте українські книжки й газети, бо часте читання веде до просвіти, а просвіта — це сила!

84-ЛІТТЯ ГЕНЕРАЛА МЕКАРТУРА

Генерал Даґлес МекАртур (зліва) вітається з кадетами Військової Академії у Вест Пойнті, які прибули в складі спеціяльної делеґації, щоб привітати генерала, який був колись також кадетом Вест Пойнту, із його 84-річчям.

ПОБУТ У „КРАЇНІ СОЦІЯЛІЗМУ"

(Закінчення із стор. 2-ої)

лась. Тут не то матом ... от і привчилася ... У мене до Соньки ніякої ворожости нема — вона така сама вдова, як і я".

Після довгих вигуків, криків і розмов, суд виносить рішення: з машиніста обвинувачення у крадіжці рури зняти, а Вірі дати сувору догану, одночасно закликаючи і Сілантьєву „зрозуміти, що висловлюватись матом не годиться".

Якби це все відбувалось у якомусь там 1913-му році, то преса кричала б про відсталість, темноту, міщанські звичаї. Але в 1963-му році, на сорок шостому році „жовтневої революції", така картина викликає просто безнадійний розпач: як же то прибито в людях почуття їх власної гідности і наскільки глибоко впоюється в них свідомість, що компартія має право наглядати за всім їх життям і судити їх за всі їх учинки.

А друге, що впадає в очі від цієї кореспонденції Мельнікова, це якась майже жрецька роля партійців: вони можуть приймати каяття, можуть наставляти, давати вказівки, накладати епітемії — і все тому, що мають у кишені партквиток.

З родинного свята на добрі цілі

21-го грудня 1963 р. зійшлися приятелі і співробітники інженера Миколи Солодухи до його власного дому, щоб відсяткувати 70-тиріччя з дня народження господаря та його іменини.

Пан інженер Микола Солодуха брав участь і першій світовій війні та в Українських Визвольних Змаганнях як поручник в УГА.

Після другої світової війни він разом з родиною, приїхав до Канади і оселився в Монтреалі. В скорому часі він, як прекрасний фахівець і організатор, заснував з групою українських інженерів, компанію Континентал Титаніюм Корпорейшен, яка займається видобутком і переробленням титанієвих руд, де українцям належить 60% акцій. Тепер інж. М. Солодуха є віце-президентом і головним інженером цієї компанії, а крім цього є щирим і жертвенним українським патріотом.

Під час гостини перевели збірку на Українських Воєнних інвалідів та українську пресу. Зібрано $ 55, з них $40 призначено на Українських Воєнних Інвалідів, а решту: по $5 на „Свободу", „Український Голос" і „Новий Шлях".

Жертводавцям щира подяка, а панові інженерові Миколі Солодусі кріпкого здоров'я і многих, многих літ!

С. В.

● **Совєтський уряд** послав Італії ноту протесту проти дозволення Західній Німеччині вистрілювати з Сардинії ракети, що допоможе — пишуть Совєти — німцям удосконалити їхні воєнні ракети, до яких сподіваються дістати ще й атомові стрільна. Італія заявила, що по-перше, на Сардинії вистрілюють виключно тільки ракети для метеорологічних помірів та, по-друге, це не роблять самі німці, а альянти з НАТО, і, по-третє, це не якась нова історія, бо ці експерименти ведуться вже від трьох років.

● **Кваме Нкрумах**, президент Гани, звернувся з закликом до ганців, щоб вони заявлялися „за" його проєктом зміни конституції, над яким саме тепер переводиться в Гані всенародний плебісцит. Кваме Нкрумах хоче у тій зміні конституції дальшого поширення його диктаторських прав, а саме, щоб він мав право призначати і звільняти за своєю вподобою суддів Найвищого й Апеляційного Судів та щоб у Гані правила тільки одна — його — політична партія.

ЛИСТ ДО РЕДАКЦІЇ

Вельмишановний Пане Редакторе!

На сторінках Вашого щоденника не відмовте помістити слідуюче:

До згадки про Богдана Пюрка

Дня 16-го листопада 1963 в „Свободі" з нагоди десятої річниці смерти сл. п. Б. Пюрка появилась згадка про нього п. Я. Зубаля.

Пан Я. Зубаль накреслив силюету померлого диригента, вичисляючи за чергою його мистецькі функції, почавши від Дрогобича почерез Львів, Карльсфельд і Бад Райхенгаль, скінчивши на Дітройті.

На жаль, автор не згадав важливого періоду, коли сл. п. Богдан Пюрко займав становище музичного керівника Підкарпатського Театру з осідком у Дрогобичі, бувши одночасно членом управи згад. театру.

Вдячний за поміщення цього доповнення, прошу прийняти вислови моєї пошани до Вас

Ярослав Климовський,
б. адм. кер. Підкарпатського Театру.

ТАРЗАН, ч. 5179. В бюрі поліції...

BOBBY BARNES AND TARZAN WERE HEADED FOR LEOPOLDVILLE, WHERE--

AT THE OFFICES OF BARNES SHIPPING, INC., A POLICE COMMISSIONER TOLD BEN BARNES A TRAGIC STORY.

"I'M SORRY, BUT MY REPORT SAYS THAT YOUR BROTHER'S FAMILY WAS FOUND DEAD ON A BOAT UPRIVER-- ALL EXCEPT THE SON."

Боббі Барнес і Тарзан мандрували до Леополдвіллу, де...

В бюрі корабельної інкорпорації Барнеса комісар поліції розповів Бенові Барнесові трагічну історію.

— Мені жаль, але мій звіт виявляє, що родину вашого брата вимордовано на човні на ріці... Всіх, крім сина.